

HOMES I PAISATGES QUE SE'N VAN

L'ALTRE URBANISME A LA MARINA ALTA: ELS CASOS DE L'ATZÚVIA I PARCENT

Cèsar Palazuelos

Al seu *Dillatari*, el poeta menorquí Ponç Pons es pregunta si «sobreviurem als bàrbars i al ciment» i, tot seguit, sentència que «Déu és turista». Sense entrar en valoracions teològiques, no ens podem estar de dir que una nova religió ha crescut a l'empara de l'urbanisme intensiu. Una tendència que dels anys vuitanta ençà modifica d'allò més, construcció rere construcció, els paisatges tradicionals del País Valencià, a grans trets, i els de la comarca de la Marina Alta, en concret. Tanmateix hi ha dos municipis, l'Atzúvia i Parcent, que ben al contrari de la tendència majoritària, més coneguda arran d'escàndols recents, no se situen a la costa, sinó que són més propers a allò que eufemísticament s'ha denominat turisme rural. Unes característiques que no els han salvat de la dinàmica costanera: l'edificació desmesurada. Uns 2.000 nous habitatges a l'Atzúvia (que ara té 611 veïns) i vora 1.800 a Parcent (960 habitants) són, en aquest cas, l'argument del drama en expansió.

Així i tot, val a dir que l'urbanisme intensiu repercuteix en diferents sentits sobre el medi. Una d'aquestes variants és la separació radical entre els paratges tradicionals, que desapareixeran sota tones de ciment o gespa de voluntat artificial, i els homes que n'han fet un ús en el temps, bé siga treballant, bé siga simplement d'esplai. Jesús (l'Atzúvia) i Joaquim (Parcent) protagonitzen aquesta ruptura amb un món que esdevindrà en poc temps absolutament distint del seu. I amb ells se'n van, d'una banda, els paisatges, i d'altra, tota la memòria que n'han extret. Són els savis més anònims.

**«UNA NOVA RELIGIÓ HA
CRESCUT A L'EMPARA
DE L'URBANISME INTENSIU.
UNA TENDÈNCIA QUE DELS
ANYS VUITANTA ENÇÀ
MODIFICA A MÉS NO PODER
ELS PAISATGES DEL PAÍS
VALENCIÀ I ELS DE
LA COMARCA DE LA MARINA
ALTA, EN CONCRET»**

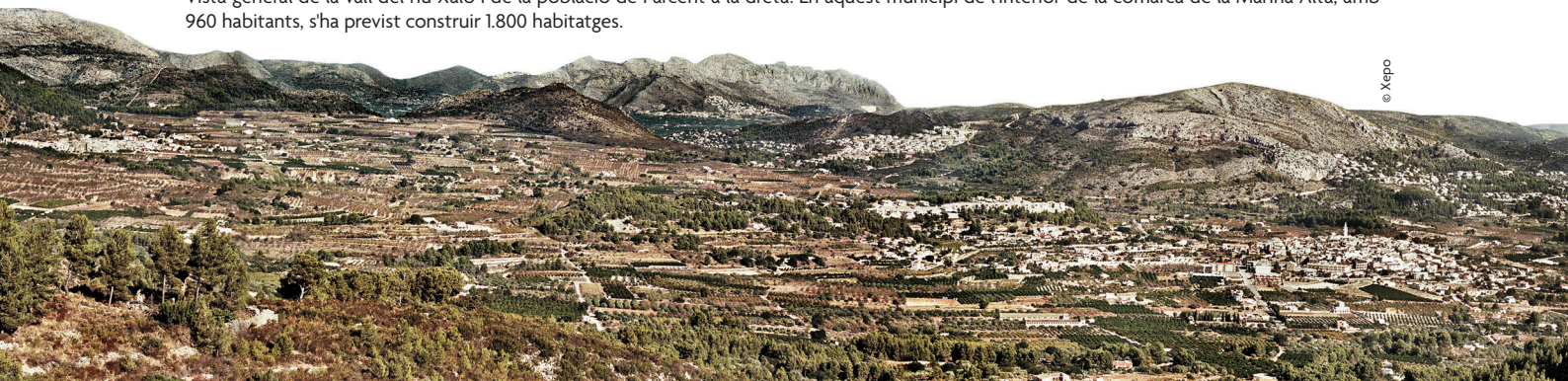
Jesús Pons Pons ha viscut tota la vida a l'Atzúvia, açò és, des de fa 76 anys. Ha fet de jornaler i ramader, tot i que a hores d'ara l'afecció que manté amb més encoratjament és la cacera, ara amb la companyia del seu nét Oriol. Jesús coneix pam a pam els paratges del seu terme municipal, tant que «sovint caminàvem de nit i quan no t'hi veies llançaves un pedra i amb el soroll que feia en caure et guies». Per llocs que Jesús xafava fins fa poc ara es construiran un

total de 1.958 cases, segons les últimes xifres; la majoria d'elles amb tipologia de bungalows i també habitatges unifamiliars. En aquest sentit, una de les zones que patirà una de les transformacions més importants és el lloc de Fornà. De la falda del castell estant, Pons s'ho mira amb resignació: al voltant del xicotet nucli urbà existent s'edificaran 1.519 cases (i encara queda un sector més per desenvolupar, si s'escau). La fortificació que mana de Fornà, d'origen andalusí i consolidada pels templers entre el segle XIII i XIV, ja va estar a punt del col·lapse perquè tot just davall del tossal una pedrera va ensumar gran part de la muntanya. Les diverses pedreres que hi ha per tot el terme ofereixen un espectacle esfereïdor alhora que signifiquen la destrucció d'importants boscos de pi mediterrani. Representen mossos humans a la natura.

■ «S'ESTAN BEVENT L'AIGUA DELS QUE VINDRAN DARRERÉ»

A l'altra banda del terme, un altre tossal predomina sobre els atzuvians, tant que «a la penya de dalt hi ha

Vista general de la vall del riu Xaló i de la població de Parcent a la dreta. En aquest municipi de l'interior de la comarca de la Marina Alta, amb 960 habitants, s'ha previst construir 1.800 habitatges.

Dalt, una de les pedreres que abunden al terme de l'Atzúvia i que han significat la destrucció d'importants boscos de pi mediterrani. A les fotos de baix, Joaquim Mora Pérez (Parcent), a l'esquerra, i Jesús Pons Pons (l'Atzúvia), a la dreta. Aquests dos homes representen la transició entre dos mons.

un clavill amb què jo sé dir l'hora que és», assegura Jesús. La Moleta és un turó que en els últims anys ha patit un parell d'incendis, el més recent al març passat, que han arrasat la vegetació (pins, carrasques, oliveres o garrofers). Sobre aquesta terra cremada s'ha projectat la construcció de 439 cases. L'Atzúvia ha vist com en els darrers anys un important percentatge del seu territori ha estat socarrat per flames intencionades. A més, les noves llars de la Moleta abocaran l'aigua a un barranc que travessa el poble; una cananada massa menuda, segons denuncien des de l'associació Gelibre, entitat que defensa un creixement sostenible i que se n'ha fet ressò fins i tot al diari francès *Libération*. Al respecte de l'aigua, Jesús Pons parla molt clar, i sentència: «Els que vénen pagaran el mort, s'estan bevent l'aigua dels que vindran darre.» Una dada en aquest sentit: «Quan jo era jove la sènia més fonda la cavàvem a 20 metres; ara han de baixar als 100.» És a dir, 80 metres, xifra per als seguidors del debat sobre el canvi climàtic. Sobre la qüestió hídrica, Gelibre ha denunciat a la Unió Europea que els tres PAI aprovats a l'Atzúvia poden danyar directament el subministrament del principal brollador que nodreix el parc natural de la marjal Pego-Oliva, el Bullentó. En total, els tres plans urbanístics, que faran d'un poblet una gran zona residencial, ocuparan una extensió de 1.145.009 m²; el terme té 14.700.000 m². És a dir, quasi el 10% serà urbanitzat per bé que la Conselleria de Territori i Habitatge encara no ha donat llum verda.

«ELS TRES PAI APROVATS A L'ATZÚVIA PODEN DANYAR DIRECTAMENT EL SUBMINISTRAMENT DEL PRINCIPAL BROLLADOR QUE NODREIX EL PARC NATURAL DE LA MARJAL PEGO-OLIVA, EL BULLENTÓ»

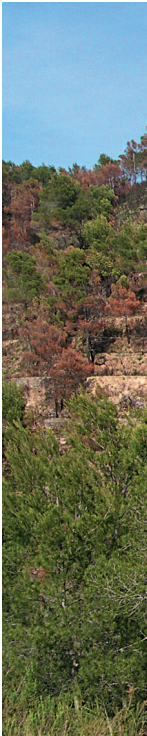
TERRA LLAURADA EN MANS DE CANTANTS FAMOSOS

A l'altre extrem sud de la Marina Alta, a Parcent, Joaquim Mora Pérez, més conegut com *Maldo*, ha estat un dels pocs homes majors (70 anys) que s'ha mostrat en contra de l'aprovació de tres PAI que modificaran del tot la fisonomia actual del poble amb la construcció d'unes 1.800 cases. La majoria d'aquestes se situaran en la serra del Carrascar (també Barranquet o Replà, paratge travessat per la carretera del coll de

Rates, que dona accés a Tàrbena, la Marina Baixa). La gran part d'aquest volum d'habitatsges, 1.496, pertanyen al pla parcial del Carrascar i són promoguts per una empresa vinculada al cantant Julio Iglesias. La mercantil de la qual és administrador l'artista posseeix, per exemple, més del 50% del territori que té d'extensió la localitat de Benigembla, que fita amb Parcent, i que abraça 18,4 milions de metres quadrats. Tota una gran finca que ha estat tradicionalment treballada pels veïns

dels dos pobles però que pertanyia a una família aristocràtica; de fet, a molts els ha vingut de nou assabentar-se que no eren realment propietaris de les terres que han conreat durant generacions i per les quals han pagat la contribució cristianament.

Ara, amb el vistiplau i l'empenta de l'equip de govern del PP local, com a l'Atzúvia, més de 1,5 milions de metres quadrats passaran a ser una gran urbanització que per a Maldo esdevindrà «un desas-

tre, un mal viure per a Parcent». I per a ell, llaurador i ramader de sempre, «això és trist perquè jo he tingut fe a la muntanya tota la vida i per això me l'he ensenyada tota, pam per pam». A més, de la mateixa manera que ho feia a l'altra banda de la comarca Jesús Pons, Joaquim també adverteix que «es necessitarà molta més aigua i no s'ha concretat d'on es traurà». Com a la Moleta, el Carrascar de Parcent ha patit incendis des de fa quaranta anys, «des de l'arribada de l'obra», concreta Maldo, «ho han cremat», conclou. L'arribada dels focs coincidí, segons els dos homes, amb l'abandó de la muntanya perquè «abans la gent vivia del bosc i, a més, havia d'estar net», recorda Maldo. En el cas de Parcent, l'extensió del pla parcial de la serra del Carrascar, juntament amb els de la Solana i el Cantalar representarà la urbanització, transformació del medi si més no, del 16% del terme municipal. Una transformació que Maldo ja no veurà. Una llarga malaltia se'l va emportar l'estiu passat.

**«COM A LA MOLETA DE L'ATZÚVIA,
EL CARRASCAR DE PARCENT HA PATIT
INCENDIS DES DE FA QUARANTA ANYS.
L'ARRIBADA DELS FOCOS COINCIDÍ AMB
L'ABANDÓ DE LA MUNTANYA»**

■ LLICSONS I «GATS SALVATS»

Jesús i Maldo han estat homes que han xafat cada tros de camí de cada muntanya que hi ha als seus pobles. En realitat, ells són part d'aquests paisatges. De la vegetació n'han fet ús quan ho consideraven adient. En aquest sentit, ambdós recorden plantes que tenien aplicacions diverses com ara la ruda o l'«herba de pou» (per a la recuperació de les ovelles després d'un part o d'un avortament), el card perdercal (usat contra el verí del cuc de pi), la dauradella (eficaç sobre una ferida humana) i el rabet de gat (en cas que el mal el patisca un animal). A més, els típics llicsons i camaroges com a adobs d'amanides o el raïm de pastor, fet en salmorra, és clar. Pel que fa a la fauna, els avis destaquen l'assídua presència ara de porcs senglars com a conseqüència de l'abandó dels boscos. Amb tot, en el cas de l'Atzúvia encara s'hi veu per la muntanya algun exemplar de «gat salvat», una espècie de linx autòcton valencià, assegura Jesús Pons.

Al marge de la vegetació i la fauna que desapareixerà per la construcció de les 3.500 cases, també hi ha l'element de la pedra en sec, sistema d'edificació emprat a la Marina Alta de manera preminent. En aquest cas, no sols fonts, marges i abancalaments seran enderrocats, sinó que també forns de calç aniran en orris. Per exemple, a l'àmbit del gran PAI de Parcent romanen les runes del que va ser la coneguda com Casa de la Neu, una típica nevera amb construcció de volta, segons conta Maldo, que l'abandonament farà desaparèixer definitivament.

© C. Palazuelos

Vista des de la serra Mostalla on es pot observar a l'esquerra la urbanització Monte Pego. Actualment compta 2.000 habitatges i continua augmentant el nombre d'edificacions.

■ LA CONTORNADA QUE NO MILLORA

Un zoom d'ampliació des de Parcent i l'Atzúvia cap a la seua contornada ofereix un resultat gens encoratjador. Una panoràmica des de la font de la Foia parcentina deixa veure a l'esquerra el poble de Murla, als peus del Cavall Verd, on una promotora farà més de 100 cases a la muntanya del Seguilí. Molt prop d'allí, el gran tossal del Portet d'Orba –enmig de la instantània– també esdevindrà una gran urbanització en breu, just enfront del que ja és Orbeta, una gran zona residencial plena de ciutadans europeus (a la dreta de la imatge). A baix d'aquesta es pot veure una muntanada de xalets de Parcent. Darrere queda, per una banda, la serra de Segària amb la proliferació d'urbanitzacions als municipis de la Rectoria com es pot comprovar a la llunyania i, per una altra banda i a l'esquerra, les muntanyes de la Vall de Laguar.

La imatge superior reproduïx la vista des de dalt de la serra de Mostalla, a Pego, al darrere de la qual hi ha el terme de l'Atzúvia. Sobre els bancals de tarongers es descobreix a l'esquerra la gran urbanització batejada com Monte Pego, on a hores d'ara hi ha vora dos mil habitatges que es multipliquen com bolets any rere any. A la dreta d'aquesta zona resta una part de Peña-roja, una muntanya que ha estat arrasada per l'edificació de 1.900 cases. En aquest cas, com es pot

**«UN ZOOM D'AMPLIACIÓ
DES DE PARCENT
I L'ATZÚVIA CAP A LA SEUA
CONTORNADA OFEREIX
UN RESULTAT GENS
ENCORATJADOR, LA
TRANSFORMACIÓ DE L'ESPAI
HA ESTAT ABSOLUTA»**

comprovar, la transformació de l'espai ha estat absoluta, fins i tot amb l'ús d'explosions de dinamita. Tones de terra, roca i vegetació han estat arrabassades per a aplanar els vessants i poder obrir vials. Fora d'imatge, cap a la dreta i camí del nucli urbà de Pego, hi són els més d'un milió de metres quadrats sobre els quals es faran un camp de golf i 1.400 noves llars, amb el vistic

plau del tripartit que mana a l'Ajuntament pegolí i que és format per PP, PSOE i Bloc.

■ UNA INVITACIÓ

«Sí senyor. Aconsellaria un viatge a peu per una qualsevol de les nostres comarques, per exemple, sense anar més lluny, pel país on transcorre la meua vida habitual». Això ho proposava Josep Pla en el començament d'*Els pagesos* i parlava de l'Empordà Petit. Jo els convida, en aquest cas, a la Marina Alta, sobretot a l'Atzúvia i a Parcent. Hauria de ser un viatge lent i observador «no pas passant pels camins rals i les carreteres de l'ordre que fossin, sinó a través de camins veïnals, carretals i, si fos possible, utilitzant dreteres». Així i tot, ja estan assabentats que han de fer-ho prompte, perquè els paisatges i els homes que hi habiten se'n van. ☺

Cèsar Palazuelos. Periodista.